

terlijke hulp verstoken, doopt zelve haar kind. En geeft het den naam van „Smartenrijk.”

„In smarten zijt gij geboren, mijn jongske,” zegt ze, „in grooter smarten dan eenig ander kind, en in smarten brengt ge uw eerste levensdagen door, en God alleen weet, hoe groote smarten uw deel nog zullen zijn. Ja, Smartenrijk is je naam, en je petegeschenk zijn de tranen van je moeder.”

En als weer eenige dagen verlopen, zie, te middernacht verschijnt aan het kleine kerkervenster een gelaat. 't Is het gelaat van Bertha, de veertienjarige dochter van den torenwachter.

Ze klemt de handen aan de roestige, dikke staven, en terwijl ze het bleeke, verschrikte gezicht zoover mogelijk naar voren buigt, roept ze: Vrouwe, edele vrouw! Luister, luister wel. Golo de misdadiger — dat God zijn ziel neerstootte tot in de hel — heeft besloten, u te dooden, nog dezen nacht, u en uw kind. De beide mannen, die u dooden zullen, maken zich reeds klaar! Ach, kon ik u helpen! U en uw kleine kind!”

Er is een oogenblik van ontzetting bij Genoveva — dan komt berusting. „Geef me een licht, papier, inkt en pen,” zegt ze tot het bevende meisje, „ik wil een brief schrijven aan mijn man. Ga, spoed u, — 't mocht schielijk te laat zijn!”

EEN VEERTIGER

(Slot)

DIE VEERTIGER IS TEN SLOTTE KLOOS zelf. Want van de vijf oprichters van De Nieuwe Gids is alleen Kloos overgebleven.

Hoe kwam dat?

Dit kwam, doordat de eenheid van de heeren zich meer negatief dan positief toonde. Ze zeiden allen in ongeveer gelijke bewoordingen, hoe 't niet moest op literair terrein. De kunst mocht niet ondergeschikt zijn aan de moraal en zeker niet aan de ouderwetsche moraal. Ze mocht niet zijn een dienstmaagd van eenig religieus of ethisch ideaal. Ze mocht niet verlaagd worden tot verpoozingsmiddel in de huiskamer. Ze moest bemind worden om haar zelve: om de schoonheid.

We vragen alleen, of de kunst, die niet ondergeschikt mag wezen aan de moraal en geen ideaal mag dienen nooit draagster was van immoraliteit en voertuig van anti-godsdienstige ideeën? En of daartegen door de critici van de tachtiger jaren ooit is geprotesteerd! „Een wezenlijk dichter leeft niet bij lijdelijke indrukken en loutere ontroeringen, maar bij denkwetten en beginselen en in dit leven wordt ook hij, veelal onderbewust, geleid door een geest.”

't Kan toch ook moeilijk anders. Een kunstenaar geeft ten slotte zich zelve in z'n werk, z'n diepste gedachten, zijn fijnste gevoelens. Wat hij is, dat is ook zijn werk.

Als vorm en inhoud bij de groote artisten één zijn, dan dient toch die vorm, om z'n inhoud te dragen, te openbaren. Maar wat hij openbaart, dát is een ideaal, een moraal, een realiteit.

En van dien inhoud hangt het nu af, of de auteur een zegen zal zijn voor zijn volk of niet. Van dien inhoud, die zijn denken is, zijn voelen. Van de persoonlijkheid zelf.

Is de kunst geen verpoozingsmiddel voor de huiskamer — goed — maar is ze dan wel verpoozingsmiddel voor den schouwburg? Of is al wat daar gaat kijken kunstzinnig?

Waren we maar zoo ver, dat in de huiskamer ook de schoonheid der taal in proza en poëzie genoten werd en dat daar geluisterd werd naar het lezen van mooie taal, zooals er gehoord wordt naar een muziekstuk van Bach en Händel! Dat genot zouden velen niet kunnen ontleden, net zoo min als muzikaal genot.

De tachtigers ondervonden, dat men met negatieve uitspraken niet veel tot stand brengt. Het „allerindividueelste” werd geuit en toen bleken de verschillen. En die waren van dien aard, dat de scheiding onvermijdelijk was. Verwey trok zich in 1889 terug. Van Eeden en Van der Goes gingen in 1893 heen. In 1894 verscheen het *Tweemaandelijksch Tijdschrift* onder redactie van Verwey en Van Deyssel. In 1902 ging het eens in de maand verschijnen als: *De Twintigste Eeuw*. Het werd vereenigd met *De Nieuwe Gids* in 1909, maar Verwey was in 1905 al begonnen met een eigen periodiek: *De Beweging*.

Zoo ging ieder een eigen weg.

Kloos verheerlijkte het dichterschap; hij was de priester in den tempel der kunst, die op het altaar wierook brandde voor de schoonheid.

Kloos dichtte over zichzelf, over het scheppend vermogen van den kunstenaar. Hij gaf de „allerindividueelste emotie.”

Bij Van Eeden ging het persoonlijke uit naar het gemeenschappelijke. Hij heeft een ethisch-sociaal idealisme: hij zoekt de menschheid en maakt de tochten „naar de groote, duistere stad, waar zij woont en haar weedom.”

Verwey was meer de rustige dichter, minder harts-tochtelijk, meer beheerschend de stof, meer bespiegelend. Hij is geen echte impressionist, zijn kunst is meer dan weerkaatsingskunst. Hij zoekt het contact met het leven, met de natuur. En dan geeft hij zichzelf in wat hij geeft over de natuur en het hem omringende leven, zooals de schilder, die in het winterlandschap, dat hij op het doek brengt, een eigen gedachte legt, die met z'n kunstwerk één is. Echt stemmingswerk.

Bij deze mentaliteit van drie hoofdfiguren moest de scheiding volgen. Gelukkig voor onze letterkunde. Nu ontwikkelde zich het drieërlei talent elk naar zijn eigen aard.

Maar daardoor bleef Kloos alleen de man van De Nieuwe Gids en is hij eigenlijk de veertiger, die jubileert.

Mr. Bakker heeft tweemaal getracht met een Bijbeltekst zijn beweringen te versterken.

Jammer genoeg is 't er tweemaal net naast.

„De mensch zal bij brood alleen niet leven,” citeert hij en hij bedoelt, dat hij ook noodig heeft voor zijn bestaan schoonheidsontroering, schoonheidsgenot. Maar dit Bijbelwoord, uit zijn verband gehaald, maakt met het vervolg een heel andere tegenstelling, en deze legt ook beslag op het terrein der kunst en stelt er de hoogste wet.

En als Kloos' en Perks uitdrukkingen van een god-zijn in 't diepst der gedachten, van een tronen der godheid in het gemoed, verdedigd moeten worden met de Bijbelplaats: „het koninkrijk Gods is binnen in u,” dan wordt voor de zooveelste maal bewezen, hoe weinig men toch den geest der Schrift verstaat.

Jammer dat Mr. Bakker de beteekenis van de beweging voor de poëzie en het proza niet afzonderlijk heeft behandeld en over de ontwikkeling der nieuwe romantiek geen belangrijk deel heeft geschreven. Dan zou nog meer de aandacht zijn gericht op de verantwoordelijkheid van den literator als geestelijk leider.

d'Oliveira heeft indertijd gezegd, dat een auteur, al

dient hij 't schoone, zich bewust moet zijn van zijn roeping, om z'n medemensch een beter leven, een waardiger taak voor te houden.

Als we in het licht van deze „doelstelling” De Nieuwe Gids moeten beoordeelen, valt dit oordeel niet altijd gunstig voor hem uit.

Er zijn nu eenmaal twee levensopvattingen, twee wereldbeschouwingen.

Is de kunst op haar terrein absoluut vrij, mag ze beelden wat ze wil, mag ze zich uiten zoo ze wil of is haar terrein niet alleen begrensd, maar is ze op haar gebied ook gebonden aan hogere wetten? Zoo dit laatste waar is, moeten we niet angstvallig, om het vele schoone en goede, dat de beweging van tachtig gaf, onze critiek verzachten.

Belijden we, dat uit Hem en door Hem en tot Hem alle dingen zijn, dan hebben we die belijdenis ook te handhaven in den tempel der schoonheid.

Daarmee onderschatten we den goeden invloed van Kloos' werk allerminst.

Het is inderdaad waar, dat geen penvoerder van beteekenis aan dien invloed ontkwam.

Dat ook in de orthodoxe wereld getracht is, zich te ontworstelen aan versleten gemeenplaatsen, dat ook daar het woord in zijn schoonheid is gezien.

Een boek als *Kerksaal en Leven* van den fijnen stijlist Schilder is een pleidooi voor een taal, die ook voor den openbaren eeredienst een eigen schoonheidskracht bezit. Een pleit, dat weer alle aandacht vraagt voor den voornamen eenvoud van het woord.

Dr. Wielenga heeft in zijn studie over Kloos duidelijk aangetoond, dat de kunst niet neutraal kan zijn ten opzichte van religie en wijsbegeerte en dat de leuze van Kloos: De kunst om de kunst, in de praktijk van het kunstenaarsleven moest verloochend worden.

Maar daarom hebben we er juist scherp op te letten, dat in naam der kunst geen lectuur worde binnenge-smokkeld, die het waarachtige leven bedreigt en vernielt.

Wij gelooven niet aan neutraliteit, als er geestelijke waarden moeten bepaald worden.

We willen ten volle waardeeren, alles wat in geestelijken arbeid, door wie ook gepresteerd, te waardeeren is. Kleingeestigheid haten we om haar zelve en om de enorme schade, die ze veroorzaakt.

Maar we laten ons niet vervoeren tot bewondering van allerlei kunst, die het gif der zonde druppelt of giet in de levensaderen.

Ons heele volk heeft er recht op, dat hier worde gewaakt tegen invloeden, die langzaam maar zeker z'n gezondheid verwoesten.

En kunnen we dan naast de stapels boeken van allerlei auteurs en van allerlei aard, waarin het levensdoel, dat Gods Woord aan den mensch wijst, niet wordt gesteld, maar weinig leggen, dat als echte kunst de positief-Christelijke levensgedachte openbaart, dan zullen we ons toch door het getal niet laten ontmoedigen. En ook hier niet *tellen*, maar *wegen*. A. L. v. H.

„BEDROEFD, MAAR ALTIJD BLIJDE”

Bijeenverzameld door Truida de Pijper

O, zoet geheimenis des geloove,
Ik ben bij mijnen God gekend,
Hij weet mijn naam, Hij kent mijn schreden,
Hij heeft ze één voor één geteld.

Zijn hand geleidt, Zijn stem verkwikt mij,
Zijn staf wijst mij de rechte paân,
En veilig onder Zijn geleide,
Zal 'k eens de Godsstad binnengaan.

NATIONALE BIJNAMEN :

(2)

VAN DE „POILUS” NAAR DE „BOCHES,” OOK AL zoo'n liefelijk bijnaampje. Duitschland kennen we van de politieke prenten als den boerenslungel Michel. Hij schijnt al zeer oud te zijn, want een schrijver uit de 15^e eeuw heeft het al over „ein rechter dummer Jan, der teutsch Michel.”

Die naam kan van twee kanten gekomen zijn. Michael was de naam van enkele keizers van Byzantium, en het is juist het byzantinisme (de slaafsche vereering van den vorst) welke men in het Deutsche volk van vroeger eeuwen wilde hekelen. Maar Michael is ook de naam van den aartsengel, die de beschermheilige van Duitschland was, en ook nu nog als schutspatroon van Deutsche steden fungeert. Waarom nu juist in een slappe boerenfiguur een volk getypeerd is, dat toch werkelijk wel andere kwaliteiten dan onderworpenheid en domheid bezit, is mij een raadsel. Maar dat de figuur nog leeft, is tijdens den grooten oorlog meer dan voldoende gebleken.

Michel

Alvorens naar de nieuwe wereld te varen, nog even herinnerd aan de nationale figuur van Rusland: Ivan Ivanovitch, wat zeer huiselijk Jan Jansen beteekent. Men heeft er in willen typeeren het beeld der echte oude nationaliteit, die van geen vreemds weten wil en zich

De Russische beer